

**Ознаки, наслідки проявів
насильницьких дій.
Профілактика насильства
над дитиною в сім'ї.**

**Практичний психолог ХЗОШ № 126
Н.С. Лук'янович**

Насильство в сім'ї

Насильство в сім'ї –

будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Жертва насильства в сім'ї

Жертва насильства в сім'ї – член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї

Види насильства над дитиною в родині

- ▶ **Фізичне**
- ▶ **Сексуальне**
- ▶ **Психологічне**
- ▶ **Економічне**

Фізичне насильство над дитиною

Фізичне насильство над дитиною – дії із застосуванням фізичної сили стосовно дитини, направлені на спричинення їй фізичного страждання, що заборонені законом. Фізичне насильство в сім'ї передбачає умисне нанесення одним членом іншому побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести до смерті, порушення фізичного або психічного здоров'я, посягання на його честь і гідність.

Сексуальне насильство

Сексуальне насильство—

протиправне посягання однієї особи на статеву недоторканість іншої, дії сексуального характеру стосовно дитини, що

проявляються як зґвалтування, сексуальні домагання, непристойні пропозиції, будь-які образливі дії сексуального характеру.

Економічне насильство

Економічне насильство – умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

Психологічне насильство

Психологічне насильство – вплив однієї особи (групи осіб) на психіку дитини, з використанням словесних образ, погроз, переслідування, залякування, критика, маніпуляції, що може призвести до виникнення у дитини пригніченого або хронічного тривожного стану, затримки чи відставання психоемоційного, когнітивного, соціального та фізичного розвитку тощо.

Ознаки, наслідки фізичного насильства

- ▶ повідомлення дитини, що батьки, інші члени сім'ї застосовують до неї, або іншої дитини фізичне насильство, погрожують вигнати з дому, перемістити до іншого місця проживання (віддати до інтернатного закладу, влаштувати до лікарні, помешкання інших родичів тощо), про наявність небезпеки з боку тварин, що утримуються у неї вдома;
- ▶ прагнення дитини приховати травми та обставини їх отримання (відмова дитини роздягатись; носити одяг, що не відповідає сезону);
- ▶ зміщення суглобів (вивихи), переломи кісток, гематоми, подряпини;
- ▶ синці на тих частинах тіла, на яких вони не повинні з'являтися, коли дитина грається (наприклад, на щоках, очах, губах, вухах, сідницях, передпліччях, стегнах, кінчиках пальців тощо); рвані рани і переломи в області обличчя, травматична втрата зубів;
- ▶ травми ока (крововиливи, відшарування сітківки тощо);

Ознаки, наслідки фізичного насильства

- ▶ «синдром тряски дитини» виникає, коли дорослий, схопивши дитину за плечі, сильно трясє його позад і вперед; при цьому сила впливу на кровоносний судини мозку така, що можуть відбутися крововилив у мозок або забите місце мозку;
- ▶ забиті місця на тілі, голові або сідницях, які мають виразні контури предмета (наприклад, пряжки ременя, лозини);
- ▶ скарги дитини на головний біль, біль у животі, зовнішні запалення органів сечовивідної і статеві систем;
- ▶ рани і синці у різних фазах загоєння на різних частинах тіла (наприклад, на спині та грудях одночасно);
- ▶ сліди від укусів;
- ▶ незвичні опіки (цигаркою або гарячим посудом)

Ознаки, наслідки психологічного насильства

- ▶ повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- ▶ невірноважена поведінка дитини;
- ▶ агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- ▶ уповільнене мовлення, нездатність до навчання, відсутність знань відповідно до віку (наприклад, невміння читати, писати, рахувати);
- ▶ синдром «маленького дорослого» (надмірна зрілість та відповідальність);
- ▶ уникання однолітків, бажання спілкуватися та гратися зі значно молодшими дітьми;
- ▶ занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- ▶ швидка стомлюваність, знижена спроможність до концентрації уваги;
- ▶ демонстрація страху перед появою батьків та/або необхідністю йти додому, небажання йти додому;
- ▶ схильність до «мандрів», бродяжництва;
- ▶ депресивні розлади, страх, тривога, пригніченість

Ознаки, наслідки психологічного насильства

- ▶ спроби самогубства;
- ▶ вживання алкоголю, наркотичних речовин;
- ▶ наявність стресоподібних розладів психіки, психосоматичних хворіб;
- ▶ приналежність батьків, осіб, які їх замінюють, до деструктивних релігійних сект.
- ▶ затримка дитини у фізичному, мовному розвитку, затримка росту (у дошкільників і молодших школярів);
- ▶ втрата довіри, руйнування відносин прихильності між дорослими й дитиною;
- ▶ поведінка дитини може бути як надмірно нормативною, орієнтованим на похвалу, так і протестною, опозиційною стосовно батьків або іншим дорослих

Ознаки, наслідки сексуального насильства

- ▶ знання термінології та жаргону, зазвичай не властивих дітям відповідного віку;
- ▶ захворювання, що передаються статевим шляхом;
- ▶ може скаржитися на сверблячку, запалення, біль в області гениталії;
- ▶ синдром «брудного тіла»: постійне настирливе перебування у ванній, під душем;
- ▶ уникнення контактів з ровесниками;
- ▶ дитяча або підліткова проституція;
- ▶ вагітність;
- ▶ вчинення сексуальних злочинів;
- ▶ сексуальні домагання до дітей, підлітків, дорослих;

Ознаки, наслідки сексуального насильства

- ▶ **нерозбірлива та/або активна сексуальна поведінка;**
- ▶ **створення та реалізація дитиною сексуальних сценаріїв в іграх за допомогою іграшок та ляльок;**
- ▶ **відсутність догляду за собою;**
- ▶ **низька самооцінка дитини.**
- ▶ **боязнь чоловіків, конкретних людей;**
- ▶ **синці на внутрішній стороні стегон, на грудях і сідницях, людські укуси.**
- ▶ **приховує свій секрет (сексуальні відносини з дорослим) через безпорадність і звикання, а також погроз із боку кривдника нерозбірлива та/або активна сексуальна поведінка;**

Ознаки, наслідки економічного насильства

- ▶ постійне голодування через нестачу їжі;
- ▶ вага дитини в значній мірі не відповідає її віковій нормі (за визначенням медичного працівника);
- ▶ часті запізнення до школи, брудний одяг, одягання не за погодою;
- ▶ пропуски занять у школі; втомлений і хворобливий вигляд;
- ▶ загальна занедбаність;
- ▶ нестача необхідного медичного лікування (дитину не водять до лікаря), неліковані зуби;
- ▶ залишення дитини батьками під наглядом незнайомих осіб (в тому числі, які перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння);

Ознаки, наслідки економічного насильства

- ▶ відсутність іграшок, книжок, розваг тощо;
- ▶ антисанітарні умови проживання, відсутність постільної білизни (або постільна білизна рвана та брудна), засобів гігієни;
- ▶ нігті, волосся у дитини нестрижені і брудні;
- ▶ у дитини постійні інфекції, спричинені браком гігієни;
- ▶ дитина жебракує, втікає з дому;
- ▶ відставання дитини в розвитку (фізичному, емоційному розвитку): розвитку дрібної моторики, пізнавальних здібностей, соціальних навичок та навичок міжособистісного спілкування) внаслідок педагогічної занедбаності

Профілактична робота

- ▶ **Діагностика**
- ▶ **Просвіта**
- ▶ **Консультування**

Діагностична робота

- ▶ **Проективне малювання “ Хто мене оточує й де”, “Твоя родина, де все зайняті звичайною справою”, “Погана людина”, “Я боюся”**
- ▶ **Написання творів «Я боюся», « Найгірший день мого життя», «Сон, який мене налякав»**
- ▶ **Метод незакінчених речень**
- ▶ **Спостереження педагогів за учнями.**

Консультування осіб, які постраждали від насильницьких дій або здійснили їх

- ▶ **індивідуальне консультування батьків з метою розвитку звичок відповідальної поведінки.**
- ▶ **бесіда з дитиною у випадках виникнення підозри щодо жорстокого поводження з дитиною або якщо є реальна погроза його здійснення**
- ▶ **складається «Протокол про одержання відомостей про здійснення насильства над дитиною або реальну погрозу його здійснення»**

Просвіта батьків

- ▶ **Ознайомлення із правами й свободами дітей, закріплені в законодавчих актах;**
- ▶ **Осмислення батьками нових установок на виховання дитини й придбання психолого-педагогічних знань про особистість дитини, тактиці взаємодії з ним;**
- ▶ **Розвиток нових установок і стратегій спілкування « батько-дитина».**

Коли дитина повідомляє нас про наси́льство.

Алгоритм дії фахівців

- ▶ 1. Віднесіть до дитини серйозно.
- ▶ 2. Спробуйте залишатися спокійними.
- ▶ 3. З'ясуєте, наскільки сильна погроза для життя дитини.
- ▶ 4. Підтримайте дитину словами: «Добре, що ти мені сказав. Ти правильно зробив», «Я тобі вірю», «Ти в цьому не винуватий», «Ти не один потрапив у таку ситуацію, це трапляється й з іншими дітьми», «Мені шкода, що з тобою це трапилось». «Мені треба поговорити про те, що трапилось с... (юристом, учителем). Вони захочуть задати тобі кілька питань. Вони постараються зробити так, щоб ти почував себе в безпеці. Бувають такі секрети, які не можна зберігати, якщо тобі зробили погано».

Алгоритм дії фахівців

- ▶ **5. Не думайте, що дитина обов'язково ненавидить свого кривдника або гнівається на нього.**
- ▶ **6. Терпляче відповідайте на запитання й розсіюйте тривоги дитини.**
- ▶ **7. Стежте за тим, щоб не давати обіцянок, які ви не можете виконати.**
- ▶ **8. Доведіть до відома адміністрацію школи**

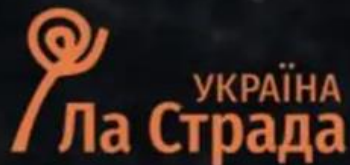
Взаємодія зі службами

Своєчасна переадресація клієнта, якщо буде потреба, до компетентного фахівця:

- до психіатра,
- до нарколога,
- до юриста,
- до фахівців Центру соціальних служб для родини, дітей і молоді

Ресурси інформаційної підтримки Попередження домашнього наси́льства

- ▶ **Телефон довіри для потерпілих від насильства**
Дзвонити 0 800 500 335 або 386 (з мобільного телефону безкоштовно)
- ▶ **Національна «Гаряча лінія» з захисту прав дітей**
Дзвонити 0 800 500 225 або 772 (з мобільного телефону безкоштовно)
- ▶ **Робота «Гарячої лінії» для потерпілих від насильства у Харкові.** Дзвонити на номер 15-47
- ▶ **Лінія міжнародної гуманітарної організації «Людина в біді»**
Дзвонити 0 800 210 160 (цілодобово)

Домашнє наси́льство

Звертайся по допомозі:

116 123

0 800 500 335

Нормативно- правові документи

- ▶ **1. Закон України " Про запобігання й протидію домашньому насильству" від 07.12.2017 року.**
- ▶ **2. Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей. Додаток до листа КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» від 03.11.14 №1257**